བཀྲོལ་ཙམ་ཡང་བརྩིག་ཙམ། ལ་དྭགས་དང་བལ་ཏི་ཡུལ་ལི་རྙིང་པའི་ལོ་རྒྱུས་སི་མ་གདན།

རིག་ཞིན་ཨང་མོ་(འཛར་གླིང་)

deconstruction and reconstruction: foundations for the early history of Ladakh (and Baltistan)

Bettina Zeisler (Germany)

- ངོ་སྤྲོད་ Introduction

༠ ངོ་སྤྲོད་ Introduction

དང་དེ་རིང་ཆེ་རྒྱལ་པས་ལོ་རྒྱུས་ལ་ལྟ་ན།
ལོ་རྒྱུས་ཚང་མ་རང་དབང་ངེ་དཔང་པོ་མེད་ན། རྫུངས་ཅོག་
ཤིག་མེ་ནེ་ཚོར་ར་མན་ནོག་།།

From a modern ‘western’ perspective all histories are narratives (constructed for certain purposes). Without independent witnesses these narratives are not much more than pleasant fairy tales.

དེ་ཡིའ་ཤད་ཁན་ཚང་མའ་ཏན་ཏན་རྩ་ར་བཅད་དགོས།

ཡང་ཅི་ཚང་མའ་དཔང་པོ་མེད་ན། ཁང་པ་རྙིང་པ་ཙོགས་ལ་

བགྲོལ་དགོས།།

Whatever part of the narration is without witness,
has to be ‘deconstructed’, like an old house.

ཅི་ཚང་མའ་དཔང་པོ་ཡོད་ན། སོ་མ་བརྩིག་ཅས་སི་ཡིའ་

ཙོགས་ལ་ཡང་བཀོལ་ཉན་ནོག།།

Whatever can be proven by a witness can be reused to
‘reconstruct’ history, like a new house.

༧ དཔང་པོ་ཅི་ཡོད། What witnesses?

༡ དཔང་པོ་ཅི་ཡོད། What witnesses?

राजतरङ्गिडी

༡ ཁ་སྟུལ་ལི་ལོ་རྒྱུས་

༢ རྒྱ་ནག་ དང་ཀོ་རི་འན་ནི་གནས་མཇལ་བས་ཤད་ཁན་པོ་

༣ སམ་སྐྲི་ཏ་ལེགས་བཤད་མ་ཕྱི་ལྡ་ར་ཏ་དང་ཏྲག་ཚེ་རི་ཏ

༤ ཡ་བ་ནའི་ས་བཀྲ་ཤེས་ཁན་པ་

༥ སྔོན་ལ་བརྩིགས་ཁན་པོ་ཡང་རྫོའི་ཀ་བཀོས་ཁན་ནི་རི་མོ་

1. Rājataraṅgiṇī (retrospective, 12th century CE)
2. Chinese/Korean pilgrims' accounts (7th-8th c. CE)
3. Sanskrit literary sources (1st - 6th century CE)
4. Greek georgraphical sources (2nd c. BCE – 3rd c. CE)
5. Architectonical remains and rock art (~1st mil. BCE)

༡ དཔང་པོ་ཅི་ཡོད། What witnesses?

राजतरङ्गिडी

༡ ཁ་ཙུལ་ལེ་ལོ་རྒྱུས་

༢ རྒྱ་ནག་དང་ཀོ་རེའན་ནེ་གནས་མཇལ་བས་ཤད་ཁན་པོ་

༣ སམ་སྐྲི་ཏ་ལེགས་བཤད་མ་༡་སྡར་ཏ་དང་༦་པའི་ཅེ་ཏ

༤ ཡ་བ་ནའི་ས་བཀྲ་ཤེས་ཁན་པ་

༥ སྔོན་ལ་བརྩིགས་ཁན་པོ་ཡང་རྡོའི་ཀ་བཀོས་ཁན་ནེ་རེ་མོ་

1. Rājataraṅgiṇī (retrospective, 12th century CE)
2. Chinese/Korean pilgrims' accounts (7th-8th c. CE)
3. Sanskrit literary sources (1st - 6th century CE)
4. Greek georgraphical sources (2nd c. BCE – 3rd c. CE)
5. Architectonical remains and rock art (~1st mil. BCE)

༡ དཔང་པོ་ཅི་ཡོད། What witnesses?

राजतरङ्गिडी

༡ ཁ་ཆུལ་ལི་ལོ་རྒྱུས་

༢ རྒྱ་ནག་དང་ཀོ་རེའན་ནི་གནས་མཇལ་བས་ཤད་ཁན་པོ་

༣ སམ་སྐྲི་ཏ་ལེགས་བཤད་མ་ཧཱ་བྷཱ་ར་ཏ་དང་ཏཊྚ་ཙ་རི་ཏ་

༤ ཡ་བ་ནའི་ས་བཀྲ་ཤེས་ཁན་པ་

༥ སྔོན་ལ་བརྩེགས་ཁན་པོ་ཡང་རྡོའི་ཀ་བཀོས་ཁན་ནི་རི་མོ་

1. Rājataraṅgiṇī (retrospective, 12th century CE)
2. Chinese/Korean pilgrims' accounts (7th-8th c. CE)
3. Sanskrit literary sources (1st - 6th century CE)
4. Greek georgraphical sources (2nd c. BCE – 3rd c. CE)
5. Architectonical remains and rock art (~1st mil. BCE)

༡ དཔང་པོ་ཅི་ཡོད། What witnesses?

राजतरङ्गिडी

༡ ཁ་ཙུལ་ལི་ལོ་རྒྱུས་

༢ རྒྱ་ནག་དང་ཀོ་རིའན་ནི་གནས་མཇལ་བས་ཤད་ཁན་པོ་

༣ སམ་སྐྲི་ཏ་ལེགས་བཤད་མ་ཧཱ་བྷཱ་ར་ཏ་དང་ཧརྵ་ཙ་རི་ཏ་

༤ ཡ་བ་ནའི་ས་བཀྲ་ཤིས་ཁན་པ་

༥ སྔོན་ལ་བརྩིགས་ཁན་པོ་ཡང་རྡོའི་ཀ་བཀོས་ཁན་ནི་རི་མོ་

1. Rājataraṅgiṇī (retrospective, 12th century CE)
2. Chinese/Korean pilgrims' accounts (7th-8th c. CE)
3. Sanskrit literary sources (1st - 6th century CE)
4. Greek georgraphical sources (2nd c. BCE – 3rd c. CE)
5. Architectonical remains and rock art (~1st mil. BCE)

༡ དཔང་པོ་ཅི་ཡོད། What witnesses?

राजतरङ्गिडी

༡ ཁ་ཆུལ་ལི་ལོ་རྒྱུས་

༢ རྒྱ་ནག་དང་ཀོ་རིའན་ནི་གནས་མཇལ་བས་ཤད་ཁན་པོ་

༣ སམ་སྐྲི་ཏ་ལིགས་བཤད་མ་ཧཱ་བྷཱ་ར་ཏ་དང་ཧརྵ་ཙ་རི་ཏ་

༤ ཡ་བ་ནའི་ས་བཀྲ་ཤིས་ཁན་པ་

༥ སྔོན་ལ་བརྩེགས་ཁན་པོ་ཡང་རྫོའི་ཀ་བཀོས་ཁན་ནི་རི་མོ་

1. Rājataraṅgiṇī (retrospective, 12th century CE)
2. Chinese/Korean pilgrims' accounts (7th-8th c. CE)
3. Sanskrit literary sources (1st - 6th century CE)
4. Greek georgraphical sources (2nd c. BCE – 3rd c. CE)
5. Architectonical remains and rock art (~1st mil. BCE)

What witnesses?

༡ དཔང་པོ་ཅི་ཡོད།

राजतरङ्गिडी

༡ ཁ་ཆུལ་ལི་ལོ་རྒྱུས་

༢ རྒྱ་ནག་དང་ཀོ་རིའན་ནེ་གནས་མཇལ་བས་ཤད་ཁན་པོ་

༣ སམ་སྐྲི་ཏ་ལེགས་བཤད་མ་ཧཱ་བྷཱ་ར་ཏ་དང་ཧརྵ་ཙ་རི་ཏ་

༤ ཡ་བ་ནའི་ས་བཀྲ་ཤེས་ཁན་པ་

༥ སྔོན་ལ་བརྩིགས་ཁན་པོ་ཡང་རྡོའི་ཀ་བཀོས་ཁན་ནེ་རི་མོ་

1. Rājataraṅgiṇī (retrospective, 12th century CE)
2. Chinese/Korean pilgrims' accounts (7th-8th c. CE)
3. Sanskrit literary sources (1st - 6th century CE)
4. Greek georgraphical sources (2nd c. BCE – 3rd c. CE)
5. Architectonical remains and rock art (~1st mil. BCE)

༣ འགོ་མ་རང་ལ་དྭགས་ལ་འདུགས་ཁན་པོ་སུ་ཡིན།

Who were the early inhabitants?

༢ འགོ་མ་རང་ལ་དྭགས་ལ་འདུགས་ཁན་པོ་སུ་ཡིན།

Who were the early inhabitants?

Mon མོན་	?
Tibetans བོད་པ་	?
Dards ད་ར་ད་ or འབྲོག་པ་ दरद	?
Bhauṭṭa བྷཽ་ཊ་ཊ་ भौट्ट Hūṇa ཧཱུ་ཎ་ हूण	?
Goldrace གསེར་རིགས་ सुवर्णगोत्र Womens' Dominion 女國 (Nüguo) स्त्रीराज्य	?

༢ འགོ་མ་རང་ལ་དྭགས་ལ་འདུགས་ཁན་པོ་སུ་ཡིན།

Who were the early inhabitants?

Mon མོན་	?
Tibetans བོད་པ་	?
Dards ད་ར་ད་ or འབྲོག་པ་ दरद	?
Bhauṭṭa བྷཽ་ཊ་ཊ་ भौट्ट Hūṇa ཧཱུ་ཎ་ हूण	?
Goldrace གསེར་རིགས་ सुवर्णगोत्र Womens' Dominion 女國 (Nüguo) स्त्रीराज्य	?

༢ འགོ་མ་རང་ལ་དྭགས་ལ་འདུགས་ཁན་པོ་སུ་ཡིན།

Who were the early inhabitants?

Mon མོན་	?
Tibetans བོད་པ་	?
Dards དར་ད་ or འབྲོག་པ་ दरद	?
Bhauṭṭa བྷཽ་ཊ་ཊ་ भौट्ट Hūṇa ཧཱུ་ཎ་ हूण	?
Goldrace གསེར་རིགས་ सुवर्णगोत्र Womens‘ Dominion 女國 (Nüguo) स्त्रीराज्य	?

༢ འགོ་མ་རང་ལ་དྭགས་ལ་འདུགས་ཁན་པོ་སུ་ཡིན།

Who were the early inhabitants?

Mon མོན་	?
Tibetans བོད་པ་	?
Dards ང་ར་ད་ or འབྲོག་པ་ दरद	?
Bhauṭṭa བྷཽ་ཊ་ཊ་ भौट्ट Hūṇa ཧཱུ་ཎ་ हूण	?
Goldrace གསེར་རིགས་ सुवर्णगोत्र Womens' Dominion 女國 (Nüguo) स्त्रीराज्य	?

༢ འགོ་མ་རང་ལ་དྭགས་ལ་འདུགས་ཁན་པོ་སུ་ཡིན།
Who were the early inhabitants?

Mon མོན་	?
Tibetans བོད་པ་	?
Dards ད་ར་ད་ or འབྲོག་པ་ दरद	?
Bhauṭṭa བྷོ་ཊ་ཊ་ भौट्ट Hūṇa ཧཱུ་ཎ་ हूण	?
Goldrace གསེར་རིགས་ सुवर्णगोत्र Womens' Dominion 女國 (Nüguo) स्त्रीराज्य	?

༢ འགོ་མ་རང་ལ་དྭགས་ལ་འདུགས་ཁན་པོ་སུ་ཡིན།
Who were the early inhabitants?

Mon མོན་	?
Tibetans བོད་པ་	?
Dards ད་ར་ད་ or འབྲོག་པ་ दरद	?
Bhauṭṭa བྷཽ་ཊ་ཊ་ भौट्ट Hūṇa ཧཱུ་ཎ་ हूण	?
Goldrace གསེར་རིགས་ सुवर्णगोत्र Womens‘ Dominion 女國 (Nüguo) स्त्रीराज्य	?

༢·༧ མོན་ Mon

ཀ་ཀ མོན་ Mon

= Men Of No-name
Men Of No-where

=‘Not Us’

༧·༧ མོན་ Mon

or perhaps: DMS

=དོན་དག་མེད་ཁན་ནི་སྦེ་ར་

=ང་ཅ་ཏ་མེད་པིན་

Mon མོན་	?
Tibetans བོད་པ་	?
Dards ད་ར་ད་ or འབྲོག་པ་ दरद	?
Bhauṭṭa བྷོ་ཊ་ཊ་ भौट्ट Hūṇa ཧཱུ་ཎ་ हूण	?
Goldrace གསེར་རིགས་ सुवर्णगोत्र Womens‘ Dominion 女國 (Nüguo) स्त्रीराज्य	?

Mon མོན་	
Tibetans བོད་པ་	?
Dards ད་ར་ད་ or འབྲོག་པ་ दरद	?
Bhauṭṭa དྷཽ་ཊ་ཊ་ भौट्ट Hūṇa ཧཱུ་ཎ་ हूण	?
Goldrace གསེར་རིགས་ सुवर्णगोत्र Womens‘ Dominion 女國 (Nüguo) स्त्रीराज्य	?

༢.༢ བོད་པ་ Tibetans

༢·༢ བོད་པ་ Tibetans

བོད་པའི་ལོ་རྒྱུས་ནི་འདི་ཞིབ་སལ་ལ་འབེང་འདུག། ཆེ་ལོ་རྒྱ་ཕྲག་རྡུན་པའི་གོ་མའི་ཕྱེད་པོར། སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་སྐུ་རིངས་ལ་མེ་ནི་ཞང་ཞུང་ཟེར་ཁན་ནི་ཡུལ་ལ་དབང་མ་སྒྱུརས། ལ་དྭགས་སྟོད་ཡང་ཞང་ཞུང་ངེ་ཁག་ཅིག་ཡང་སོ་སོའི་ཡུལ་ཡོད་པ་སད། སྲོང་བཙན་སྒམ་པོའི་སྐུ་རིངས་སི་སྐོན་ལ་བོད་པ་ལ་དྭགས་ལ་སླེབ་སྟེ་འདུགས་ཏེ་ཡང་ཚུག་སྟེ་ཡོད་མི་སྲིད།།

According to Tibetan historical accounts the ‘kingdom’ of Žaŋžuŋ, either comprising Upper Ladakh or lying in between Tibet and Upper Ladakh was overthrown and conquered by Srongbrtsan Sgampo in the middle of the 7th century. Only then (or perhaps even much later) could the Tibetans have immigrated and settled in larger numbers.

ཀོ་རིའ་ནི་ཡོངས་ཁན་ནི་གནས་མཇལ་བ་བོ་ལོར་ཆུང་ངུན་ང་ཆེན་མོའ་སློབ་
ཀྱུག།། བོ་ལོར་ཆུང་ངུན། འབྲུ་ཞ་གིལ་གིད། ཡང་བོ་ལོར་ཆེན་མོ། ཆི་
ལས་ཨིན་ནོག།། དའི་ནང་ནི་ཁིམ་ཆོས་པའི་ལ་དྭགས་སི་ཡུལ་ལི་སྐོར་ལ་ཁ་
བར་ཚོར་ལོ། ཡུལ་པོ་ནི་ཡང་ཧོང་ཟེར་རད་ཀྱུག་ལོ། དེའི་ནང་ན་བོ་ལོར་
ཚོགས་ལ་ཧུ་ཟེར་ཁན་ནི་མི་འདུག་གད་ཀྱུག་ལོ།། བོད་པའི་སང་འདི་མི་བོ་
སོ་སོ་ཨིན་ཀྱུག་ལོ།། ཧུ་ཟེར་ཁན་པོའི་མི་ནི་ཡང་ཞུང་ངེ་ཨེ་ཤིའ་ནི་ཡོངས་
ཁན་ནི་མི། ཡང་ཧ་ཟིག་གི་མི་(Persians) ཨིན་འགྲོ།།

The Korean pilgrim Hyecho, who passed through Chilas and Gilgit (Greater and Lesser Bolor) around 730 CE, speaks of Ladakh-Žaŋžuŋ (Yangtong) as being populated by the same people as Bolor, namely by Hu, Central Asian people in general, or more specifically Iranians, clearly different from the Tibetans further east.

Mon མོན་	
Tibetans བོད་པ་	?
Dards ད་ར་ད་ or འབྲོག་པ་ दरद	?
Bhauṭṭa བྷཽ་ཊ་ཊ་ भौट्ट Hūṇa ཧཱུ་ཎ་ हूण	?
Goldrace གསེར་རིགས་ सुवर्णगोत्र Womens‘ Dominion 女國 (Nüguo) स्त्रीराज्य	?

Mon མོན་	✗
Tibetans བོད་པ་	✗
Dards ད་ར་ད་ or འབྲོག་པ་ दरद	?
Bhauṭṭa བྷཽ་ཊ་ཊ་ भौट्ट Hūṇa ཧཱུ་ཎ་ हूण	?
Goldrace གསེར་རིགས་ सुवर्णगोत्र Womens' Dominion 女國 (Nüguo) स्त्रीराज्य	?

༢·༣ ད་ར་ད་ཡང་འབྲོག་པ་ Dards दरद

༡.༢ ད་ར་ད་ཡང་འབྲོག་པ་ Dards दरद

ད་ར་དའི་མིང་ནི་སྔོན་མའི་དུས་ལ་སམ་སྐྲི་ཏའི་ནང་ང་སེནྡྷུའི་སྟོད་ལུང་ངེ་ནང་ང་འདུགས་ཁན་ནི་མིའ་ཀོལ་ཏེ་འེན་ནོག། ཡང་ཡ་བ་ནའི་ས་བགྱའི་ནང་ནི་ད་ར་ད་ཙོགས་ཟེར་ཁན་ནི་མི་སེནྡྷུའི་སྟོད་ལུང་ངེ་ནང་ང་འདུག་གད་ཡོ།། དག་ས་ང་ཏང་ཚང་མའ་སེནྡྷུའི་བྱུང་ཁུངས་གངས་ཏེ་སེ་ཀཻ་ལཤ་ལ་ཡོད་ཤེས་པ་སང་། མང་པས་། ད་ར་ད་སྔོན་ལ་མངའ་རིས་དང་ལ་དྭགས་སྟོད་ལ་འདུགས་སམ་མད་ཀྱག།

The ancient Sanskrit term *Darada* referred to tribes settling along the “upper” Indus. Greek sources also locate the Darada near the source of the Indus. Since the Indus originates near Mt. Kailash, many have taken this as a prove for the early presence of Dards in Ladakh.

འིན་ནའང་། སིནྡྷུའི་སྟོད་ལུང་ཟེར་ཁན་ནི་ཡུལ་ག་ན་འིན། ཤུ་ན།
པ་ཀི་སྟན་ནི་ནང་ང་ཐོབ་བ་ནོག།། ཅིའ་ཟེར་ན། སྔོན་མའི་མི་དང་
སྔོན་མའི་ས་བཀྲ་ཚོ་མཁན་པོའ་ཡང་རྟེན་པའི་བྱུང་ཁུངས་མ་ཤེས་
ཡང་ཁོང་ཅིས་འདི་ཆུ་པོ་ སིནྡྷུའི་བྱུང་ཁུངས་ལ་མ་རྩིས་ཀྱུག།།

However, nobody seems to have payed attention that a so-called “Upper Indus Valley” is to be found …

… in present-day Pakistan! Quite obviously, the ancient people as well as the geographers either did not know the true upper course at all, or they simply did not count it as the source of the Indus.

Martin Waldseemüller's *Geographie Opus Novissima Traductione e Grecorum Archetypis*.
Strassburg: Johann Schott, 12 march 1513

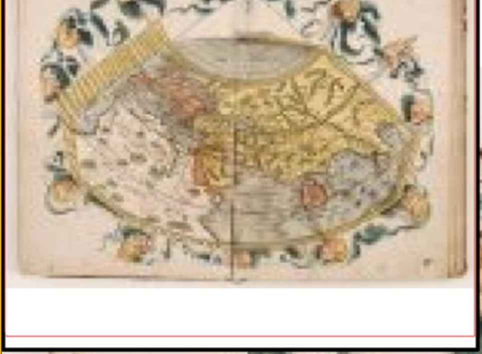

DECIMA ASIAE TABVLA
INDIA INTRA GANGEM
MARE INDICUM

DECIMA ASIAE
TABVLA
INDIA INTRA GANGEM
MARE
INDICVM

Cylindria
uarsa regio
Thariala
Caspirei
Tamasis
Biolingae

Daradae
Cylindria
Bandare
regio
Caspirei
Biolingae

དག་ས་བལ་ཏི་ཡུལ་དང་། པུ་རིག། ལ་དྭགས་སི་ཤམ་ཕྱོགས་ལ་འདུག་ཁན་ནི་མི་ན་རོ་ལོ་རྒྱ་ཕྲག་ཞི་ལྔའི་སྔོན་ལ་་མེ་ནི་སླེབ་སྟེ་འེན་མི་སྲིད།། པུ་རིག་གི་ལོ་རྒྱུས་སི་ནང་ནེ་གལ་གིད་ནེ་སླེབ་ཏེ་ལོ་རྒྱ་ཕྲག་ཞི་ཛ་སོང་བ་ཞིབ་སལ་ལ་འབིང་འདུག།

The migration of the Minaro from Gilgit to Baltistan, Purig, and Lower Ladakh cannot have taken place before the 15th century. This becomes evident from, among others, the Purig genealogies.

དེ་ནི་ད་ར་ད་སྔོན་མའི་དུས་ལ་ལ་དྭགས་ལ་འདུག་པོའི་དཔང་པོ་ཅིའང་མེད་ད།།

So it seems that there is no evidence for an earlier presence of Dards in Ladakh.

མན་ནོག།། དག་ས་ཡང་ལ་དྭགས་ལ་དརད་ཙོགས་སི་ཁྲིམས་རྙིང་པོ་ལུས་ཏེ་འིན་ནོག།། སྲིར་ན། ལོ་སར་ལ་ཤམ་ནེ་སྟོད་ལ་ཏཻ་མིས་ཚུག་པ་བ་ག་ཏམ་མི་གླུ་ཏང་ང་ནོག།། དེའི་དོན་དག་སྟོར་ཏེ་མེད་ཀྱུག།། དེ་བོ་ཡང་བ་ག་ཏམ་མི་གླུ་མི་ན་རོ་སློབ་ཁན་ནེ་ས་ཁྱུད་དེ་སང་གྱེན་ལ་ཏེ་མིས་ཚུག་པ་ཡེལ་ཁན་པོ་ནེ་དརད་ཙོགས་སི་མི་ལོ་གྲུ་ཕྲག་མང་པོའི་སྔོན་ལ་ལ་དྭགས་ལ་འདུག་ཁན་པོའི་དཔང་པོ་འིན།།

However, some Dardic customs are still preserved in Ladakh, e.g. the *bagatam* rite, whose original meaning is now completely lost. This and the fact that the rite spread farther then the above mentioned migration, namely up to Hemis, indicates that it must be much older than the said migration.

འདི་ནའང་། དེ་ཚོགས་སེ་མི་ངོན་སུམ་མ་སུ་འདི་པེན།
ནམ་སླེབ། ནམ་ཚུག་པ་ཡང་གར་ཚུག་པ་འདུགས་པ།
ང་ཧང་ང་དག་ས་མ་ན་ཤེས་མི་ཉན།།

What we do not know about the people who transmitted this rite, however, is: who exactly were they, when did they come, how long and how far upwards did they settle.

ཨཙྩན་ནེ་མི་བོད་པའི་སང་སྔོན་ལ་ལ་དྭགས་ལ་འདུག་ཁན་པོའི་ཡིའུ། དགས་ཚུག་པ་ལུས་ཁན་ནེ་ས་ཁྱུད་དེ་མིང་ཁ་ཅིག་གི་དཔང་པོ་ཅོའ་ནོག། ཧེ་མིས་དང་ཧེམ་བབས་ལ་ཁའི་ཡིའུ་གོ་ལ་ཁན་ཧེ་མ་ཟེར་ཁན་ནེ་སམ་སྐྲི་ཏའི་ཚིག་ཡོད་ད་ནོག། ཤེ་ཡང་ཤེལ་ནེ་མ་འགྱུར་པ། དེ་ས་ཁྱུད་པོའ་མངའ་རེས་སེ་ལོ་རྒྱུས་སེ་ནང་ང་ཤེ་ཡ་ཟེར་ཏེ། ཡང་ཛོ་ན་ར་ཛ་དང་མིར་ཟ་ཧཻ་དར་རེས་ཤ་ཡ་ཟེར་ཏེ་འབྲིས་ཏེ་འདུག། ཤ་ཡ་ཟེར་ན། སམ་སྐྲི་ཏའི་ནང་ང་གུར་སྐྱུབ་ཅེས་སེ་འབྲང་ས་འཛིན་འགྲོ།།

Nevertheless, Ladakhi place names, like the well known Hemis and Hembaps, corresponding to Skr. *hima* ‘snow’ as well as the less known Shey < *Šeya*, *Šaya*, Skr. *śaya* possibly meaning ‘restplace’ give ample evidence, that before the Tibetan conquest, the population must have been speaking an Aryan (Indian or Iranian) language.

ཨཏྱན་ནི་མི་བོད་པའི་སང་སྔོན་ལ་ལ་དྭགས་ལ་འདུག་ཁན་པོའི་ཡིའ།
དག་ས་ཚུག་པ་ལུས་ཁན་ནི་ས་ཁྱུད་དི་མིང་ཁ་ཅིག་གི་ཐང་པོ་ཅོའ་ནོག།
སྟེར་ན། ཧེ་མིས་དང་ཧེམ་བབས་ལ་ཁའི་ཡིའ་གོལ་ཁན་ཧི་མ་ཟེར་ཁན་
ནི་སམ་སྐྲི་ཏའི་ཚིག་ཡོད་ད་ནོག། ཤེ་ཡང་ཤེལ་ནི་མ་འགྱུར་པ། དེ་ས་
ཁྱུད་པོའ་མངའ་རིས་སི་ལོ་རྒྱུས་སི་ནང་ང་ཤེ་ཡ་ ཟེར་ཏེ། ཡང་ཛོ་ན་
ར་ཇ་དང་མིར་ཟ་ཧཻ་དར་རསི་ཤ་ཡ་ཟེར་ཏེ་འབྲིས་ཏེ་འདུག། ཤ་ཡ་
ཟེར་ན། སམ་སྐྲི་ཏའི་ནང་ང་ཀུར་སྤྱུབ་ཅེས་སི་འབྲང་ས་འིན་འགྲོ།།

Nevertheless, Ladakhi place names, like the well known Hemis and Hembaps, corresponding to Skr. *hima* 'snow' as well as the less known Shey < *Šeya*, *Šaya*, Skr. *śaya* possibly meaning 'restplace' give ample evidence, that before the Tibetan conquest, the population must have been speaking an Aryan (Indian or Iranian) language.

Mon	མོན་		
Tibetans	བོད་པ་		
Dards	ང་ར་ད་ or འབྲོག་པ་	दरद	?
Bhauṭṭa	བྷོ་ཊ་ཊ་	भौट्ट Hūṇa ཧཱུ་ཎ་ हूण	?
Goldrace	གསེར་རིགས་	सुवर्णगोत्र	
Womens' Dominion	女國 (Nüguo)	स्त्रीराज्य	?

Mon མོན་	✗
Tibetans བོད་པ་	✗
Dards ད་ར་ད་ or འབྲོག་པ་ दरद	? ✓
Bhauṭṭa བྷཽ་ཊ་ཊ་ भौट्ट Hūṇa ཧཱུ་ཎ་ हूण	?
Goldrace གསེར་རིགས་ सुवर्णगोत्र Womens‘ Dominion 女國 (Nüguo) स्त्रीराज्य	?

༢·༤ བྷཽ་ཊ་ཊ་ Bhauṭṭa भौट्ट ཧཱུ་ཎ་ Hūṇa हूण

༤༥ བྷཽ་ཊ་ཊ་ Bhauṭṭa भौट्ट ཧཱུ་ཎ་ Hūṇa हूण

རཱ་ཛ་ཏ་རང་གི་ཎཱིའི་ནང་ནེ་ཆེ་ལོ་རྒྱ་ཕྲག་དྲུག་པའི་གོ་མའི་ཕེད་པོའ་ད་ར་ད་དང་ཉམ་པོ་བྷཽ་ཊ་ཊ་ཟེར་ཁན་ནེ་མིས་ཁ་རྩལ་ལ་རྨག་ཁྱོངས་ཏེ་ཀུན་མ་ཀུས་ཀྱུག་ཡོ།། རཱ་ཛ་ཏ་རང་གི་ཎཱི་སྒྱུར་ཁན་པས་འདི་བལ་ཏི་ཡུལ་དང་ལ་དྭགས་ལ་འདུག་ཁན་ནེ་པོད་པ་ཨིན་ཁན་ལ་སམ་མད་ཀྱུག།

The Rājataraṅgiṇī mentions the Bhauṭṭa besides the Darada as frequent intruders of Kashmir during the first half of the 6th century. M.A Stein and other translators took the name to be equivalent with that of the Tibetans, but thought of the inhabitants of Baltistan and Ladakh.

འིན་ནའང་།   འདི་རྒྱ་གར་རེ་མིང་ནི་བོད་པའི་མིང་ནི་
འགྱུར་ཏེ་འིན་མི་སྲིད། གོ་ལོག་ནི། རྒྱ་གར་པའི་མིང་ནི་
བོད་པའི་མིང་འགྱུར་སྲིད་པ་ཡང་། འདི་མིང་པོ་གོ་མ་རང་
ཞ་ནི་བོད་པ་མིད་ཁན་ནི་མིའ་ཏགས་ཏེ། རྟེང་མ་བོད་
པའང་ཏགས་ཏེ་འིན་ཀྱུག།

However, while the Tibetan name *Bod* could be a derivation of an original Bhauṭṭa, the opposite is impossible, hence the name must have originally referred to a non-Tibetan people of the Himalayas and the Karakorum and might have been transferred only later to the Tibetans.

ལོ་ཉིབ་རྒྱའི་རྗེང་ནེ་ལ་ལི་ཏཱ་དི་ཏྱ་མུཀྟཱ་པཱི་ཌའི་བྷཽ་ཊ་ཊ་དང་ད་ར་དའ་རྨག་ཁྱོངས་ཀྱག་ལོ།། དེ་ཁ་སྟུལ་ལི་གྱུ་བོའི་ཁ་སྟུལ་ནེ་ཕར་ལ་བྱང་ཕྱོགས་ཚང་མའ་རྨག་ཁྱིར་ཏེ་དབང་སྒྱུར་ཀྱག་ལོ།། བྱང་ཕྱོགས་སེ་ཡུལ་ཚང་མ་ནུབ་ནེ་ཤར་ཚུག་པ་ཚེར་ལ་ཤད་པ་སང་། གོ་མ་རང་བྷཽ་ཊ་ཊ་ཡང་དེ་རྗེང་ནེ་ད་ར་ད་ཤད་པ་སང་། བྷཽ་ཊ་ཊ་ཁོ་རང་ད་ར་དའི་སང་ནུབ་ལ་འདུགས་ཏེ་འེན་དགོས།།

The Bhauṭṭa are mentioned again 200 years later as victims of Lalitāditya-Muktāpīḍa's raids or conquests in Central Asia. Since the conquered countries are enumerated in a strict geographical order, it follows that the Bhauṭṭa should have been located *west* of the Darada whom he conquered immediately afterwards on a route towards the east.

ལོ་ཉིས་བརྒྱའི་རྗེས་ན་ལ་ལི་ཏཱ་དི་ཏྱ་མུཀྟཱ་པཱི་ཌའི་ཊྚཽ་ཊ་དང་ད་ར་དའ་རྨག་ཕྱོགས་ཀྱུག་ལོ།། དེ་ཁ་ཟུལ་ལི་གྱ་པོའི་ཁ་ཟུལ་ནེ་ཕར་ལ་བྱང་ཕྱོགས་ཚང་མའ་རྨག་ཁྱེར་ཏེ་དབང་སྒྱུར་ཀྱུག་ལོ།། བྱང་ཕྱོགས་སེ་ཡུལ་ཚང་མ་ནུབ་ནེ་ཤར་ཚུག་པ་ཆེར་ལ་ཤད་པ་སང་། གོ་མ་རང་ཊྚཽ་ཊ་ཡང་དེ་རྗེང་ནེ་ད་ར་ད་ཤད་པ་སང་།

ཊྚཽ་ཊ་ཁོ་རང་ད་ར་དའི་སང་ནུབ་ལ་འདུགས་ཏེ་འེན་དགོས།།

The Bhauṭṭa are mentioned again 200 years later as victims of Lalitāditya-Muktāpīḍa’s raids or conquests in Central Asia. Since the conquered countries are enumerated in a strict geographical order, it follows that the Bhauṭṭa should have been located *west* of the Darada whom he conquered immediately afterwards on a route towards the east.

བྷཽཊ་ཊའི་ཁམ་མདོག་ཁ་ཚོགས་ལ་དཀར་པོ་ཡོད་ཀྱག་ལོ།། ཁ་ཚོགས་ལ་དཀར་པོའི་ཁམ་མདོགས་ཁ་ཙུལ་ལི་སང་བོད་པའི་ཁིའ་ཡང་བལ་ཏི་དང་ལ་དྭགས་པའི་ཁིའ་རྟགས་འིན་མི་སྤྲིད།། འིན་ནའང་། ཧུ་ཎའ་ཡང་ White Huns ཡང་ Hephthalites ཟེར་ར་ནོག། ཅིའ་ཟེར་ན། ཁོང་ཀུན་ལ་ཁམ་མདོགས་སླ་དཀར་པོ་ཡོད་ཀྱག་ལོ།།

The Bhauṭṭa are said to have an extremely white skin. In comparison with the not very dark Kashmiris, this does not seem to fit the present complexion of Baltis, Ladakhis or Tibetans. The Hephthalites or White Huns, on the other hand, got their name exactly because of their extremely fair skin.

ཆེ་ལོ་རྒྱ་ཕྲག་བདུན་པའི་འབྲིས་ཁན་ནི་ཧརྵ་ཙ་རི་ཏ་ནི་ཧཱུ་ཎ་
གངས་ཏི་སེ་ཀི་ཞབས་ལ་འདུག་གད་ཀྱག་ཡོ།། འདི་སྒྲེ་ར་ཚ་ཞིག་
ཞིག་ཡམ་མཚན་ཚོར་ར་རག་ལེ།། ཅིའ་ཟེར་ན། ཧཱུ་ཎ་ཚང་མ་
ཆེ་ལོ་༥(༧༧ལ་ས་ས་ནིའན་ཟེར་ཀན་ནི་ཏ་ཟིག་པ་དང་ཏྲུ་གུའི་
ཀ་ནི་ཕམ་པ་སང་། དག་སའི་ཨཕ་ག་ནི་སྟན་ལ་ཞོར་ཏེ་
འདུགས་ཀྱག་ཡོ།།

According to the 7th c. Harṣacarita the Hūṇa were sitting right at the foot of the Kailash, which is quite surprising, since after their defeat by the combined forces of the Sassanians and Western Turks in 577, their remnants are said to have settled in Afghanistan.

འོན་ནའང་། དག་སའི་ཀཻ་ལཤ་ཤི་མིང་ཡང་ཞན་ནི་ཡུལ་ནི་ཕྱོགས་ཏེ་འོན་སྲིད། ཅིའ་ཟེར་ན། དག་སའི་ཀཻ་ལཤ་ཆུ་བོ་ཞིའི་བོ་འོན་ཁན་ནི་སྤྲེ་ར་ནི་པ་མིར་ནི་ཕྱོགས་ཏེ་འོན་འགྲོ།།

But there is a certain possibility that the present Kailash got its name only relatively late when the concept of the world mountain as the source of the 4 rivers was transferred from the Pamirs to Western Tibet.

ཙ་ར་གཉིས་མི་ནི་མིན་འདུག།

བྷཽཊ་ཊ་དང་ཧཱུ་ཎ་ཅིག་པོ་ཡོད་པ་སང་། གཉིས་ཀ་དག་སའི་ཨཕ་གྷཱ་ནི་སྟན་ལ་ཙལ་གྲོས།། འདི་བོའི་ཡིའ་ཁོང་ངི་ད་ར་ད་ནི་ནུབ་ཕྱོགས་ལ་འདུག་ཁན་པོས་དཔང་པོ་ཚོའ་ནོག།།

This leaves us with only two possibilities:

Either the Bhauṭṭa, identical with the Hephtalites, were sitting somewhere in present day Afghanistan (and this would be corroborated by their location west of the Darada),

གལ་ཏེས་སྟོཏ་ཏ་ཟེར་ཏེ་བོད་པ་ཟེར་ཅེས་འཛིན་པ་ཡིན་ན། ང་ཅའ་དེ་སྤྲེ་ར་ནེ་
བོད་པའི་རྣམ། ཅིག་ཆ་ན། ཡང་བོད་ཡུལ་ཁོ་རང་ངེ་མི་རིགས་སི་སྐྱོར་ལ་
འདི་ཟུག་ མཇུག་སྨྲ་ཉན་ནོག། ནུབ་ཕྱོགས་ལ་བོད་པས་མང་སྟེའང་ཞང་
ཞུང་ངེ་རྣམ་མི་ ཀོལ་ཏེ་འཇིན་འགྲོ། དེ་རྣམ་མི་ཚང་མ་དྲུག་གུ་ཡང་ཞན་ནེ་
ཞུང་ངེ་ཨེ་ཕིའ་ནེ་ཡོངས་ཁན་ནེ་མི་ཅོགས་ཐོང་ན། དེ་ནེ་དེ་ཅོགས་སེ་
མིའང་འཇིན་འགྲོ། དག་སའི་ Tibeto Burman ནེ་མི་མན་འགྲོ་།།

or, if the name should have referred to the Tibetans or their army, most probably soldiers from Žaŋžuŋ, it would have indicated, that they looked pretty much like Hephtalites, Turks, or other Central Asian people, but not like the present day Tibetans or Tibeto-Burmans. This is as much as to say that they ***were*** Hephtalites, Turks, or other Central Asian people.

Mon མོན་	✗
Tibetans བོད་པ་	✗
Dards ད་ར་ད་ or འབྲོག་པ་ दरद	? ✓
Bhauṭṭa བྷཽ་ཊ་ཊ་ भौट्ट Hūṇa ཧཱུ་ཎ་ हूण	?
Goldrace གསེར་རིགས་ सुवर्णगोत्र Womens‘ Dominion 女國 (Nüguo) स्त्रीराज्य	?

Mon མོན་	[crossed out]
Tibetans བོད་པ་	[crossed out]
Dards ད་ར་ད་ or འབྲོག་པ་ दरद	? ✓
Bhauṭṭa བྷཽ་ཊ་ཊ་ भौट्ट Hūṇa ཧཱུ་ཎ་ हूण	??? [crossed out]
Goldrace གསེར་རིགས་ सुवर्णगोत्र Womens' Dominion 女國 (Nüguo) स्त्रीराज्य	?

༢་ང

གསེར་རིགས་

Goldrace

सुवर्णगोत्र

བུ་མོའི་རྒྱལ་སྲིད་

Womens‘ Dominion

女國 (Nüguo)

स्त्रीराज्य

༢·༤ གསེར་རིགས་ Goldrace

བུ་མོའི་རྒྱལ་སྲིད་ Womens‘ Dominion

རྒྱ་ནག་གི་སྔོན་མའི་ཀི་ཏབ་མང་པོའི་ནང་ནི། ལ་དྭགས་སི་ཕེའ་མིང་སྨུམ་ཀོལ་ལ་ནོག། དང་པོ་ནི། ཡང་ཧོང་ཆུང་ངུན། འདི་ཞང་ཞུང་ངེ་ནུབ་ཕྱོགས། གཉིས་པ་སུ་བརྞ་གོ་ཏྲ། འདི་གསེར་རིགས། གསུམ་པ་ནྱི་གུའོ། འདི་བུ་མོའི་རྒྱལ་སྲིད་འིན། ས་བཀྲ་ཚོགས་སི་སྡེ་ར་ཚང་མ་ཐུན་པ་སང་། དེ་ཚང་མ་ཡུལ་ཅིག་ཅིག་པོ་ཡོད་ཀྱག།

According to various Chinese sources, Upper Ladakh was known by at least three different names: Lesser Yangtong (i.e. Western Žaŋžuŋ), Suvarṇagotra (land of the ‘Goldrace’), and Nüguo/Strīrājya (‘Women’s Dominion). Identical coordinates show that all three names referred to the same entity.

བལ་ཏི་ཡུལ་དང་། པུ་རིག། ལ་དྭགས་ཤམ་གིལ་གིད་དེ་ནང་ང་ཡོང་སྲིད་ནའང་། བྲུ་ཞོའི་རྒྱལ་སྲིད་དང་། ཡང་ཧོར། གསེར་རིགས་སེ་ཡུལ་དང་མི་རིགས་འདྲིག་ཟམ་རྒྱ་ཆེན་མོ་འིན་པ། ཤར་ཕྱོགས་ནེ་བྱང་ཐང་རྒྱུད་དེ་ནུབ་ཕྱོགས་ཚུག་པ་ཕེལ་ཏེ་ཁྱབས་ཏེ་འིན་ཀྱག།། ཡང་བལ་ཏི་ཡུལ་དང་འབྲུ་ཞ་གིལ་གིད་ཚུག་པ། ཅིག་ཆ་ན་ཡང་ཨུར་གྱན་ཨུ་དྡྱི་ཡ་ན། དགས་སྣད་ཟེར་ཁན་ནི་ཡུལ་ཚུག་པ་ཕེལ་ཏེ་ཁྱབས་ཏེ་འིན་འགྲོ།།

Although Baltistan, Purik, and Lower Ladakh might have been part of the kingdom of Lesser Bolor or Gilgit, the descriptions of Suvarṇagotra and Nüguo would lead us to the conclusion that these people must have spread throughout the Changthang from eastern Tibet to Baltistan and Gilgit, possibly even down to the Swāt valley.

བོད་པའི་མིང་གསེར་རིགས་ལི་ཡུལ་ལི་ཤད་ཁན་པོའི་ནང་ནི་མི་ནི་ག་ཉིའང་ཐོབ་པ་མན་ནོག། སམ་སྐྲི་ཏའི་མིང་ལི་ཡུལ་ལི་སྐད་དེ་ནང་ངསེར་རི་གྱུ་པོའི་ནང་ཚངས་སི་ཡེའ་ཐོབ་པ་ནོག། གསེར་རིགས་ཟེར་ཁན་པོའི་རྒྱུད་གོ་མ་རང་ཏུན་ཧྥོང་ལ་འདུགས་པ་སང་། དེ་ཡུལ་པོའ་ཡང་སེར་རི་ཡུལ་སྦེ་ཟེར་རད་ཀྱུག།

The Tibetan name *Gserrigs* is found only in one Khotanese source and seems to be otherwise unknown. The Sanskrit designation, however, is attested in the Khotan-ese-Saka language as *Svarṇagūttar-* or *ysarnai rrvī gūttairi* for a particular ‘golden royal family’. These ‘golden people’ were originally located in the region of Dunhuang, which was accordingly also called the ‘Golden District’ (*ysarrnai bāḍȧ*).

གསེར་རིགས་ནི་ས་ཀ་ཟེར་ཁན་ནི་IndoEuropean ནི་མི་རིགས་སེ་རྒྱུད་འིན་ཀྱུག། ས་ཀ་ཡང་སྐྱི་ཐི་འོའི་ཟེར་ཁན་ནི་མི་ཞུང་ངེ་ཨེ་ཤིའ་ག་ནི་ག་ཙུའ་ཕེལ་ཏེ་ཁྱབས་ཏེ་ཡོད་ཀྱུག། ཁོང་ཡང་ཞན་ནི་མི་དང་འདྲེས་ནའང་། མ་འདྲེས་ནའང་། ཁོང་ཚང་མའི་ཀ་དབང་དྲུལ་ཁན་ནི་སྐྱུ་དྲག་གིས་ཏ་ཟིག་གི་སྐད་ཏང་དད་ཀྱུག། ཡང་ཡུ་རོ་པིའན་ཚོགས་སེ་སྐྲ་སེར་པོ་མར་པོ་རིག་དང་། མིག་སྔོན་པོ་རིག། ཁམ་མདོག་དཀར་པོ་རིག་གི་ཟོབ་སྟ་ཡོང་དད་ཀྱུག།

This may allow us to view the *Goldrace* as a branch of the Sakas or Scythians, a far-spread Indo-European people that may or may not have absorbed other peoples, but that was still dominated by an Iranian speaking elite, and had the anthropological features of the early Indo-Europeans, particularly fair skin and yellow or reddish hair.

Dunhuang
Gilgit
PAKISTAN
Skardo
Balti
Kotan
TURKESTAN CHINOIS
(XINJIANG)
MONGOLIE
INTÉRIEURE
GANSU
Ladakh
Leh
CACHEMIRE
Zanskar
Indus
Rutok
Dharamsala
HIMACHAL PRADESH
Sutlej
Senge Khabap
Simla
Langchen Khabap
Thöling
Ngari'
Mussoorie
UTTAR PRADESH
Purang
Tsomapam
RÉGION AUTONOME DU TIBET
CHINE
Golmud
Kokonor
Xining
Pari
Ch'apcha
GANSU
QINGHAI
Thrika
Lanzhou
Machu
Repkong
Amdo
Labrang
Drichu (Yangzejiang)
(Huanghe)
Kyekundo
Dzachu
Ngaba
Sungchu
New Delhi
Dolpo
Yarlung Tsangpo
Hor
Nakchu
Gyamo Ngulchu
Ganga
NÉPAL
Tsang
Namtso
Ü
Kyichu
Derge
Kandze'
Yamuna
Mustang
Ch'amto
Kham
Kyirong
Lhasa
Dhingri
Sakya
Shikatse
Samyä'
Kongpo
(Salween)
(Mékong)
Gyantse
Tsetang
Litang
Chengdu
Yartrok Yumtso
Chonggyä'
Markam
Kathmandou
Sherpa
Bhumchu
Lhobrak
Dhakpo
Dhartsendo
SIKKIM
Lhoka
SICHUAN
Gangtok
Druk
BHOUTAN
Kalimpong
Thimbu
Dechen
INDE
ARUNACHAL PRADESH
Darjeeling
Arun
Gange
Gyaltang
Brahmapoutre
ASSAM
MEGHALAYA
INDE
MYANMAR
BANGLADESH
YUNNAN
N

གསེར་རིགས་

PAKISTAN
Gilgit
Skardo
Balti
Ladakh
Leh
CACHEMIRE
Zanskar
Dharamsala
HIMACHAL PRADESH
Sutlej
Simla
Mussoorie
UTTAR PRADESH
New Delhi
Gange
Yamuna
INDE
Kotan
TURKESTAN CHINOIS
(XINJIANG)
Rutok
Indus
Senge Khabap
Langchen Khabap
Tholing
Ngari'
མངའ་རིས་
Purang
Tsomapam
RÉGION AUTONOME DU TIBET
Dolpo
Yarlung Tsangpo
NÉPAL
Mustang
Kyirong
Kathmandou
Sherpa
Dhingri
Sakya
Shikatse
Gyantse
Tsang
གཙང་
Namtso
Ü
དབུས་
Kyichu
Lhasa
Samyä'
Tsetang
Yartrok Yumtso
Chonggyä'
Lhobrak
Lhoka
Kongpo
Dhakpo
SIKKIM
Gangtok
Kalimpong
Darjeeling
Druk
Thimbu
BHOUTAN
ARUNACHAL PRADESH
Brahmapoutre
ASSAM
MEGHALAYA
BANGLADESH
INDE
MYANMAR
Hor
ཧོར་
Nakchu
Gyamo Ngulchu
CHINE
Golmud
Kokonor
QINGHAI
Machu
Drichu (Yangzejiang)
Amdo
ཨ་མདོ་
(Huanghe)
Ch'apcha
Xining
Pari
Thrika
Repkong
Labrang
Kyekundo
Dzachu
Derge
Kandze'
Ch'amto
Kham
ཁམས་
(Salween)
(Mékong)
Markam
Litang
Dhartsendo
Dechen
Gyaltang
Ngaba
Sungchu
MONGOLIE INTÉRIEURE
GANSU
GANSU
Lanzhou
Chengdu
SICHUAN
YUNNAN
N

གསེར་རིགས་
གསེར་རིགས་
PAKISTAN
TURKESTAN CHINOIS
(XINJIANG)
MONGOLIE
INTÉRIEURE
GANSU
CACHEMIRE
HIMACHAL PRADESH
UTTAR PRADESH
CHINE
QINGHAI
RÉGION AUTONOME DU TIBET
Ngari'
མངའ་རིས་
Ladakh
ལ་དྭགས་
Balti
Zanskar
Amdo
ཨ་མདོ་
Kham
ཁམས་
Tsang
གཙང་
Ü
དབུས་
Hor
ཧོར་
Dolpo
Mustang
Sherpa
Kongpo
Dhakpo
Lhobrak
Lhoka
Druk
NÉPAL
BHOUTAN
SIKKIM
INDE
ARUNACHAL PRADESH
ASSAM
MEGHALAYA
BANGLADESH
MYANMAR
YUNNAN
SICHUAN
Gilgit
Skardo
Leh
Dharamsala
Simla
Mussoorie
New Delhi
Rutok
Tholing
Purang
Kyirong
Dhingri
Sakya
Shikatse
Gyantse
Lhasa
Samyä'
Tsetang
Chonggyä'
Kathmandou
Gangtok
Kalimpong
Darjeeling
Thimbu
Nakchu
Ch'amto
Markam
Derge
Kandze'
Litang
Dhartsendo
Dechen
Gyaltang
Kyekundo
Golmud
Ch'apcha
Xining
Pari
Thrika
Repkong
Labrang
Lanzhou
Ngaba
Sungchu
Chengdu
Kokonor
Indus
Sutlej
Senge Khabap
Langchen Khabap
Tsomapam
Yarlung Tsangpo
Kyichu
Namtso
Yartrok Yumtso
Gyamo Ngulchu
Drichu (Yangzejiang)
Dzachu
Machu
(Huanghe)
(Salween)
(Mékong)
Brahmapoutre
Gange
Yamuna
Arun
N

གསེར་རིགས་
གསེར་རིགས་
གསེར་རིགས་
Gilgit
PAKISTAN
Skardo
Balti
Ladakh
Leh
CACHEMIRE
Zanskar
Rutok
Dharamsala
HIMACHAL PRADESH
Sutlej
Simla
Mussoorie
UTTAR PRADESH
New Delhi
Gange
Yamuna
INDE
NÉPAL
Kathmandou
TURKESTAN CHINOIS
(XINJIANG)
CHINE
Golmud
QINGHAI
Machu
Kokonor
Ch'apcha
Xining
Pari
Thrika
Repkong
Labrang
Lanzhou
MONGOLIE INTÉRIEURE
GANSU
GANSU
Amdo
ཨ་མདོ་
(Huanghe)
Drichu (Yangzejiang)
Senge Khabap
Langchen Khabap
Tholing
Purang
Tsomapam
Ngari'
མངའ་རིས་
RÉGION AUTONOME DU TIBET
Hor
Nakchu
Gyamo Ngulchu
Kyekundo
Dzachu
Dolpo
Mustang
Yarlung Tsangpo
Kyirong
Tsang
གཙང་
Namtso
Ü
དབུས་
Kyichu
Lhasa
Dhingri
Sakya
Shikatse
Gyantse
Samyä'
Tsetang
Yartrok Yumtso
Chonggyä'
Lhobrak
Lhoka
Dhakpo
Kongpo
Sherpa
Bhotechu
SIKKIM
Gangtok
Kalimpong
Darjeeling
Druk
Thimbu
BHOUTAN
Arun
Gange
ARUNACHAL PRADESH
Brahmapoutre
ASSAM
MEGHALAYA
BANGLADESH
INDE
MYANMAR
YUNNAN
Ch'amto
Derge
Kandze'
Kham
ཁམས་
(Salween)
(Mékong)
Markam
Litang
Dhartsendo
Ngaba
Sungchu
Chengdu
SICHUAN
Dechen
Gyaltang
N

གསེར་རིགས་
གསེར་རིགས་
གསེར་རིགས་
Gilgit
PAKISTAN
Skardo
Balti
TURKESTAN CHINOIS
(XINJIANG)
MONGOLIE
INTÉRIEURE
GANSU
Ladakh
Leh
CACHEMIRE
Zanskar
Rutok
Dharamsala
HIMACHAL
PRADESH
Sutlej
Simla
Ngari'
Thöling
Mussoorie
UTTAR
PRADESH
Purang
Tsomapam
RÉGION AUTONOME DU TIBET
CHINE
Golmud
QINGHAI
Machu
Kokonor
Xining
Pari
Ch'apcha
Thrika
Repkong
Lanzhou
Labrang
Amdo
(Huanghe)
Kyekundo
Hor
Nakchu
Ngaba
Sungchu
New Delhi
Dolpo
NÉPAL
Mustang
Kyirong
Tsang
Namtso
Ü
Kyichu
Lhasa
Derge
Kandze'
Ch'amto
Kham
Dhingri
Sakya
Shikatse
Gyantse
Samyä'
Tsetang
Yartrok Yumtso
Chonggyä'
Kongpo
Markam
Litang
Chengdu
Dhartsendo
Kathmandou
Sherpa
Lhobrak
Dhakpo
Lhoka
SIKKIM
Gangtok
Kalimpong
Darjeeling
Druk
Thimbu
BHOUTAN
ARUNACHAL PRADESH
Dechen
SICHUAN
Gyaltang
INDE
Gange
Yamuna
Brahmapoutre
ASSAM
MEGHALAYA
BANGLADESH
INDE
MYANMAR
YUNNAN
N

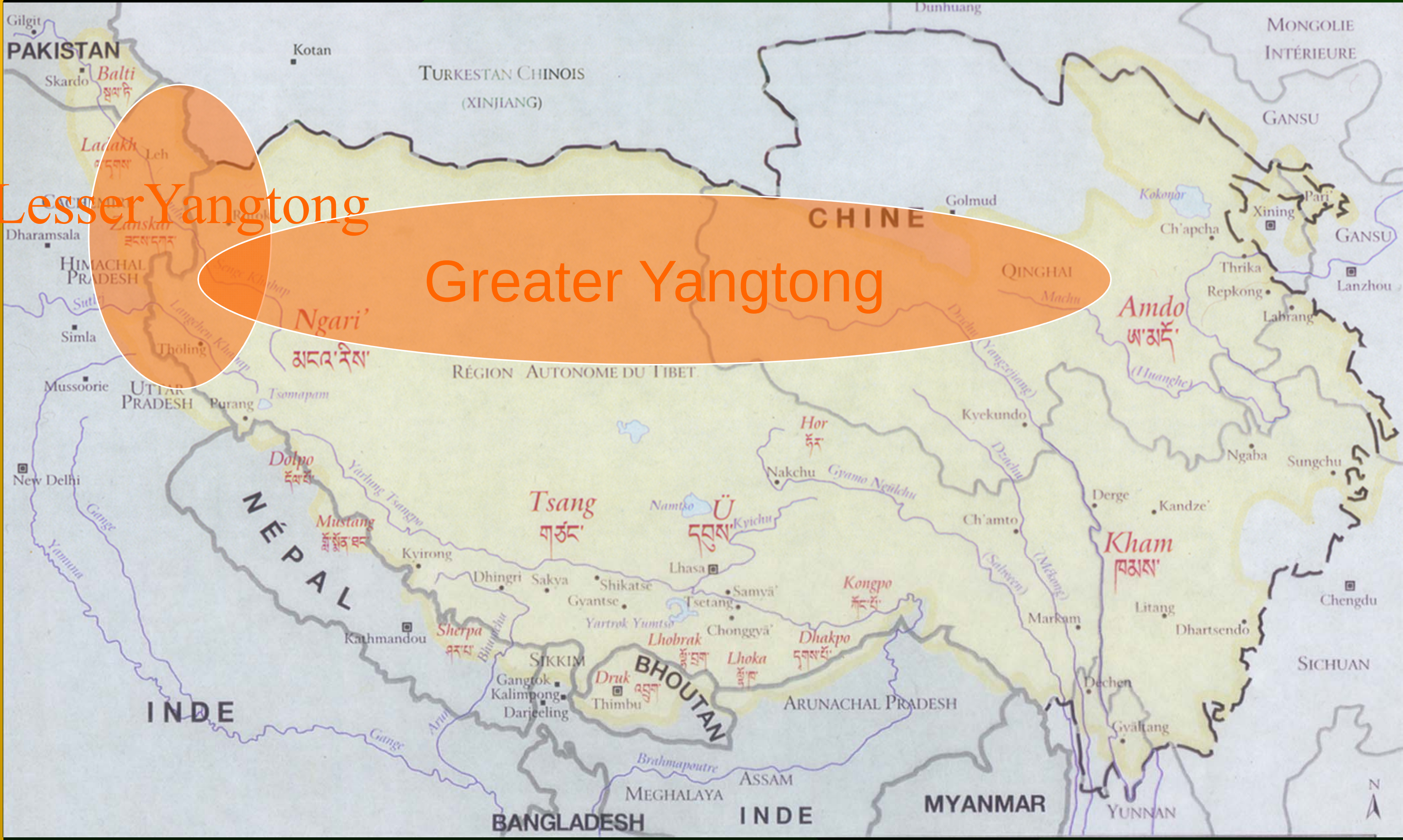

Lesser Yangtong
Greater Yangtong
Gilgit
PAKISTAN
Skardo
Balti
Kotan
TURKESTAN CHINOIS
(XINJIANG)
Dunhuang
MONGOLIE
INTÉRIEURE
GANSU
Ladakh
Leh
Zanskar
Dharamsala
HIMACHAL
PRADESH
Simla
Thöling
Mussoorie
UTTAR
PRADESH
Purang
Tsomapam
Ngari'
RÉGION AUTONOME DU TIBET
CHINE
Golmud
QINGHAI
Kokonor
Ch'apcha
Xining
Pari
Thrika
Repkong
Lanzhou
Labrang
Amdo
(Huanghe)
Kyekundo
Ngaba
Sungchu
Hor
Nakchu
New Delhi
Dolpo
Mustang
NÉPAL
Yarlung Tsangpo
Kyirong
Tsang
Namtso
Ü
Lhasa
Derge
Kandze'
Ch'amto
Kham
Dhingri
Sakya
Shikatse
Gyantse
Samyä'
Tsetang
Kongpo
Markam
Litang
Dhartsendo
Chengdu
Kathmandou
Sherpa
Yartrok Yumtso
Lhobrak
Chonggyä'
Dhakpo
SIKKIM
Gangtok
Kalimpong
Darjeeling
Druk
Thimbu
BHOUTAN
Lhoka
ARUNACHAL PRADESH
SICHUAN
Dechen
Gyaltang
INDE
Gange
Yamuna
Brahmapoutre
MEGHALAYA
ASSAM
INDE
MYANMAR
YUNNAN
BANGLADESH
N

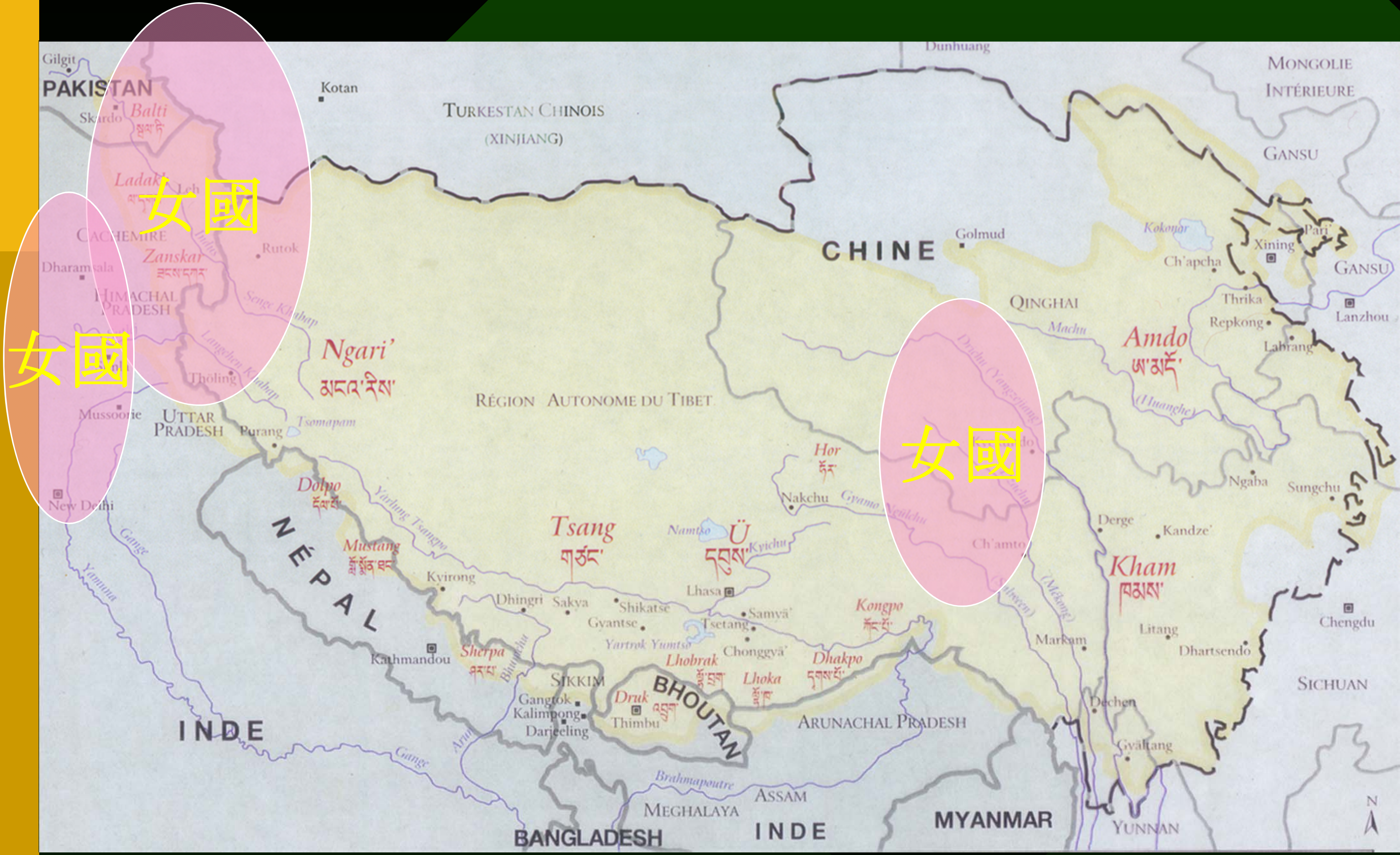
女國
女國
女國
PAKISTAN
Gilgit
Skardo
Balti
Ladakh
Leh
CACHEMIRE
Zanskar
Dharamsala
HIMACHAL PRADESH
Rutok
Kotan
TURKESTAN CHINOIS
(XINJIANG)
Dunhuang
MONGOLIE INTÉRIEURE
GANSU
CHINE
Golmud
Kokonor
Xining
Pari
Ch'apcha
GANSU
Thrika
Lanzhou
Repkong
QINGHAI
Machu
Amdo
Labrang
(Huanghe)
Ngari'
RÉGION AUTONOME DU TIBET
Thöling
Mussoorie
UTTAR PRADESH
Purang
Tsomapam
Hor
Nakchu
Ngaba
Sungchu
New Delhi
Dolpo
NÉPAL
Mustang
Tsang
Namtso
Ü
Lhasa
Derge
Kandze'
Ch'amto
Kham
Kyirong
Dhingri
Sakya
Shikatse
Gyantse
Samyä'
Tsetang
Kongpo
Litang
Markam
Chengdu
Kathmandou
Sherpa
Yartrok Yumtso
Chonggya'
Lhobrak
Dhakpo
Lhoka
Dhartsendo
SIKKIM
Gangtok
Kalimpong
Darjeeling
Druk
Thimbu
BHOUTAN
ARUNACHAL PRADESH
Dechen
SICHUAN
INDE
Gyaltang
Gange
Yamuna
Brahmapoutre
ASSAM
MEGHALAYA
INDE
MYANMAR
BANGLADESH
YUNNAN
N

གསེར་རིགས་
Greater Yangtong
LesserYangtong
女國
女國
女國
Gilgit
PAKISTAN
Balti
Skardo
Ladakh
Leh
Kotan
TURKESTAN CHINOIS
(XINJIANG)
Dunhuang
MONGOLIE INTÉRIEURE
GANSU
Golmud
CHINE
QINGHAI
Kokonor
Ch'apcha
Xining
Pari
GANSU
Thrika
Repkong
Lanzhou
Labrang
Amdo
ཨ་མདོ་
(Huanghe)
Ngari'
མངའ་རིས་
RÉGION AUTONOME DU TIBET
Mussoorie
UTTAR PRADESH
Purang
New Delhi
Dolpo
Hor
Nakchu
Ngaba
Sungchu
Tsang
གཙང་
Namtso
Ü
དབུས་
Kyichu
Derge
Kandze'
Kham
ཁམས་
Ch'amto
Mustang
Kyirong
NÉPAL
Lhasa
Dhingri
Sakya
Shikatse
Samyä'
Kongpo
Gyantse
Tsetang
Markam
Litang
Chengdu
Dhartsendo
Kathmandou
Sherpa
Yartrok Yumtso
Chonggyä'
Lhobrak
Dhakpo
Lhoka
SIKKIM
Gangtok
Kalimpong
Darjeeling
Druk
Thimbu
BHOUTAN
SICHUAN
Dechen
ARUNACHAL PRADESH
INDE
Gyaltang
Gange
Yamuna
Brahmapoutre
ASSAM
MEGHALAYA
INDE
MYANMAR
YUNNAN
BANGLADESH
N

ས་ཀའི་རིགས་སི་ནང་ང་བུ་མོ་ཚང་མའ་སྣ་རེན་ཅན་རྩེ་འདད་
ཀྱུག།   དེ་ཕེའ་བུ་མོའི་རྒྱལ་་སྲིད་དེ་སྤྲེ་ར་ནེ་དེ་རིགས་པོ་ས་
ཀའི་རིགས་སི་ནང་ང་ཡོང་ཁན་ནེ་ཏགས་འིན་འགྲོ།།   ས་ཀའི་
བུ་མོ་སྣ་དད་ཅན་ནེ་དཔའ་མོ་ཡོད་དེ་འིན་འགྲོ།   མདའ་ཏང་
ཉན་ཏེ་རྨག་ལ་ཆའད་ཀྱུག།

Women must have had an unusual high status in Scythian society, and this could be another indication that the so-called Women's Dominion was of Scythian origin. Scythian women were strong, they knew to use arrow and bow, and they apparently also took part in war.

ས་ཀའི་རིགས་ནི་སེར་རི་རྒྱན་ཆ་ཅོ་ཅེས་ལ་སྣ་ཁས་པ་ཡོད་ཀྱག། ཁོང་ཙིས་སེམས་ཅན་སྣ་ཧྲེ་མོ་ཞིག་ཅོའདད་ཀྱག། དེ་སེམ་ཤན་ཚང་མ་ཀང་པ་ཐུར་ལ་སྟན་ནེན་ཞིག་གིས་ཡོངས་ཏེ། བར་བར་ལ་མགོ་རྒྱབ་བ་སྟན་ནེན་ཞིག་གིས་ཡོང་ང་ནོག། སྔོན་མའི་ཆེ་ལོ་རྒྱ་ཕྲག་ལྔ་པ་ཙམ་མ་སེམ་ཤན་ནི་ཟུགས་པོའ་ཡང་ S-ཙོགས་སི་རི་མོ་ཡང་ཁྱིལ་ཁན་ནི་རི་མོ་འབྲིས་ཏེ་འེན་ནོག། དེ་ཟུག་གི་རྡོ་རི་མོ་མང་པོ་མངའ་རིས་ལ་ཐོབ་བ་ནོག། ཁ་ཅིག་ཡང་ལ་དྭགས་ལ། སྤེར་ན། དོམ་ཁར་ལ་ཐོབ་བ་ནོག།

The Scythians are famous for their art work, the so-called the ‘Nomadic Animal Style’: all animals going tip-toe, often bending their head backwards, and, around the 5th century BCE, having inscribed an S-curve and spirals in their body. Rock carvings of this style have been found abundantly in Western Tibet (Mŋaḥris) and at a few places in Ladakh, e.g. at a river crossing in Domkhar.

Mon མོན་	✗
Tibetans བོད་པ་	✗
Dards ད་ར་ད་ or འབྲོག་པ་ दरद	? ✓
Bhauṭṭa བྷཽ་ཊ་ཊ་ भौट्ट Hūṇa ཧཱུ་ཎ་ हूण	~~???~~
Goldrace གསེར་རིགས་ सुवर्णगोत्र Womens‘ Dominion 女國 (Nüguo) स्त्रीराज्य	?

Mon མོན་	✗
Tibetans བོད་པ་	✗
Dards ད་ར་ད་ or འབྲོག་པ་ दरद	? ✓
Bhauṭṭa བྷོ་ཊ་ཊ་ भौट्ट Hūṇa ཧཱུ་ཎ་ हूण	~~???~~
Goldrace གསེར་རིགས་ सुवर्णगोत्र Womens' Dominion 女國 (Nüguo) स्त्रीराज्य	✓

Appendix:

Appendix:

Sasanian heritage: the ‘bird-horn’ crown – a challenge to traditional Tibetan dating of prehistorical kings

Appendix:

Sasanian heritage: the ‘bird-horn’ crown – a challenge to traditional Tibetan dating of prehistorical kings

And a friendly comment on Roberto Vitali
“A tentative classification of
the bya ru can kings of Zhang Zhung”
Revue des Études Tibétaines 15

According to Bonpo tradition, some kings and priests, from the 7th or 9th king onwards were said to have been wearing the 'bird-horn' crown བྱ་རུ་ཅན་. This crown is described in some sources as having one or two pairs of horns and sometimes having flexible wings (Bellezza 2008).

According to Tibetan reckoning, the first Tibetan king lived in the 3rd century BCE, and even if one calculates with a less optimistic period of less than 25 years per generation, one hardly reaches the 1st century CE for the 7th or 9th king.

The Sasanid Empire, however, lasted from the 3rd to the 6th century CE, and winged plus horned crowns became fashionable only in the second part of their reign.

Unknown pince

Coin of Peroz
(457/59-484 CE)

Two pairs of ‘horns’ or moon sickles

One pair of flexible wings

If these crowns do not look like the Bonpo bird-horn crown, I wonder what the latter should have looked like.

Nevertheless, I should like to leave it up to you, to draw the necessary consequences…

ཐུགས་རྗེ་ཆེ།།

Thanks